

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 3Obdo/10/2020
Identifikačné číslo spisu: 7218204497
Dátum vydania rozhodnutia: 20.08.2020
Meno a priezvisko: JUDr. Jana Veselá Zemaníková
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2020:7218204497.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu: UNIX Auto s. r. o., so sídlom Stará Vajnorská 37, 831 04 Bratislava - mestská časť Nové Mesto, IČO: 46 170 740, zastúpeného advokátom JUDr. Tamásom Puskásom, so sídlom Alžbetínske nám. 1203, 929 01 Dunajská Streda, proti žalovanému: MTECH SERVICE s.r.o., so sídlom Barčianska 68, 040 17 Košice - Barca, IČO: 36 662 607, o neúčinnosť právneho úkonu, vedenom na Okresnom súde Košice II pod sp. zn. 36Cb/63/2018, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 30. mája 2019, č. k. 2Cob/43/2019-103, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Košiciach z 30. mája 2019, č. k. 2Cob/43/2019-103, rozsudok Okresného súdu Košice II z 21. septembra 2018, č. k. 36Cb/63/2018-48, uznesenie Okresného súdu Košice II zo 6. marca 2019, č. k. 36Cb/63/2018-89 a uznesenie Okresného súdu Košice II z 5. septembra 2019, č. k. 36Cb/63/2018-113 z r u š u j e a v e c v r a c i a súdu prvej inštancie na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Košice II (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) rozsudkom z 21. septembra 2018, č. k. 36Cb/63/2018-48 v spojení s opravným uznesením zo 6. marca 2019, č. k. 36Cb/63/2018-89 žalobu zamietol a žalovanému priznal nárok na náhradu trov konania v plnom rozsahu.

1.1. V odôvodnení rozsudku okresný súd uviedol, že žalobca sa domáhal vyslovenia neúčinnosti zmluvy o predaji časti podniku, ktorého súčasťou boli nehnuteľnosti v trhovej cene minimálne 200 000,- eur, za kúpnu cenu 1 000,- eur. Žalobca pritom poukázal na to, že žalovaný musel vedieť o úmysle dlžníka ukrátiť svojho veriteľa, keď dlžník aj žalovaný mali rovnaké sídlo, podobný predmet činnosti a takmer rovnaké obchodné meno.

1.2. Podľa súdu prvej inštancie odporovaným právnym úkonom došlo k ukráteniu uspokojenia veriteľa, avšak žalobca nepreukázal podstatnú skutočnosť, že žalovaný mal vedomosť o úmysle dlžníka ukrátiť uspokojenie žalobcu. Žalobca predmetnú skutočnosť iba tvrdil, avšak úvahy žalobcu podľa okresného súdu nepredstavujú dostatočný dôkaz o tom, že žalovaný vedel o úmysle dlžníka ukrátiť uspokojenie žalobcu. Z uvedeného dôvodu súd prvej inštancie žalobu ako neoprávnenú zamietol.

2. Krajský súd v Košiciach (ďalej len „odvolací súd“ alebo „krajský súd“) rozsudkom z 30. mája 2019, č. k. 2Cob/43/2019-103 potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie. Žalovanému priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania.

2.1. V odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol, že sa v celom rozsahu stotožnil s odôvodnením rozhodnutia súdu prvej inštancie. Zároveň k žalobcom označenej pohľadávke, o ktorej bolo rozhodnuté rozsudkom okresného súdu z 1. marca 2016, sp. zn. 33Cb/14/2015, ktorý bol potvrdený rozsudkom krajského súdu z 31. mája 2017, sp. zn. 3Cob/78/2016, doplnil, že žalobca v čase rozhodovania krajského súdu nemal pohľadávku proti dlžníkovi, ale proti jeho právnenému nástupcovi, obchodnej spoločnosti Webira s.r.o.

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu podal žalobca dňa 23. septembra 2019 dovolanie, ktorým sa domáhal, aby dovolací súd napadnutý rozsudok odvolacieho súdu a rozsudok súdu prvej inštancie zrušil a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie. Prípustnosť dovolania vyvodzoval z ustanovenia § 421 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „C. s. p.“).

3.1. Dovolateľ namietal, že rozhodnutia súdov nižšej inštancie vychádzajú z toho, že úmysel a vedomosť právnickej osoby ani nie je možné preukázať - okrem prípadu, kedy štatutárny orgán právnickej osoby na pojednávaní potvrdí, že mal vedomosť o úmysle dlžníka - a tak ako keby nebolo nožné podať odporovaciu žalobu proti právnickej osobe podľa ustanovenia § 42a ods. 2 Občianskeho zákonníka. Takýto prístup označil za nesprávny, pričom s poukazom na rozhodnutie dovolacieho súdu sp. zn. 2Cdo/109/2007 uviedol, že predmetom dokazovania nemôže byť vnútorný psychický stav dlžníka a žalovaného. Predmetom dokazovania môžu byť len skutočnosti vonkajšieho sveta, prostredníctvom ktorých sa vnútorné presvedčenie subjektu prejavuje navonok, teda okolnosti, z ktorých možno existenciu tohto úmyslu, či vedomosť o ňom dovodiť. Nie je preto potrebné, aby štatutárny orgán dlžníka alebo žalovaného prišli na pojednávanie potvrdiť svoj úmysel, či vedomosť, ale konajúce súdy mali pri ich zisťovaní skúmať skutočnosti vonkajšieho sveta.

3.2. Žalobca uviedol, že jednou z takýchto okolností vonkajšieho sveta je skutočnosť, že dlžník previedol na žalovaného nehnuteľnosť bez primeraného protiplnenia, keď nehnuteľnosť v minimálnej hodnote 200 000,- eur previedol dlžník za cenu 1 000,- eur, čo však súdy nižšej inštancie odignorovali.

3.3. Záverom dovolateľ poukázal na konštatovanie krajského súdu, podľa ktorého v čase rozhodovania odvolacieho súdu o pohľadávke voči dlžníkovi nedisponoval žalobca pohľadávkou voči spoločnosti M-TECH SERVIS, s.r.o. ale voči spoločnosti Webira s.r.o., čím zrejme chcel poukázať na to, že nie je splnená podmienka odporovateľnosti právneho úkonu, a to existencia vymáhateľnej pohľadávky. Obchodná spoločnosť Webira s.r.o. ako právny nástupca prevzala všetky práva a povinnosti dlžníka. Zároveň je podľa dovolateľa irelevantné, že následne bola obchodná spoločnosť Webira s.r.o. zrušená ex offo, keďže táto skutočnosť nie je dôvodom pre prijatie záveru o zániku vymáhateľnej pohľadávky voči dlžníkovi.

4. Žalovaný vo vyjadrení z 15. novembra 2019 navrhol dovolanie žalobcu odmietnuť.

4.1. Žalovaný poukázal na to, že žalobca nedisponuje vymáhateľnou pohľadávkou, že neuniesol v spore dôkazné bremeno k viacerým hmotnoprávnym podmienkam úspešnosti odporovacej žaloby, že nie sú objektívne naplnené všetky hmotnoprávne podmienky pre úspešnosť odporovacej žaloby, a že dovolací súd je súdom právnym a nie súdom skutkovým.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“), ako súd dovolací (podľa § 35 C. s. p.), po zistení, že dovolanie podal včas žalobca zastúpený advokátom (§ 429 ods. 1 C. s. p.), bez nariadenia pojednávania dospel k záveru, že dovolanie je dôvodné.

6. Z obsahu dovolania žalobcu vyplýva, že v podanom mimoriadnom opravnom prostriedku namietal nesprávne právne posúdenie odvolacieho súdu v posúdení právnej otázky:

„či v prípade odporovateľného právneho úkonu podľa § 42a ods. 2 Občianskeho zákonníka - ak sa nejedná o právny úkon medzi dlžníkom a blízkou osobou - môže veriteľ uniesť dôkazné bremeno o úmysle dlžníka ukrátiť svojho veriteľa a vedomosti druhej strany o tomto úmysle výlučne v situácii, keď osoba, s ktorou dlžník odporovateľný právny úkon uskutočnil, v konaní pred súdom vyhlási, že o úmysle dlžníka vedela, prípadne, či vzhľadom na to, že úmysel dlžníka ukrátiť svojich veriteľov, ako aj

vedomosť druhej strany o tomto úmysle sú psychickým stavom, ktoré samy osebe nemôžu byť predmetom dokazovania, možno vyvodit' zo skutočností, ktorými sa prejavuje vnútorné presvedčenie subjektu navonok.“

7. Dovolateľ pritom poukázal na rozsudok najvyššieho súdu z 27. mája 2008, sp. zn. 2Cdo/109/2007.

8. Podľa ustanovenia § 421 ods. 1 C. s. p. je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu (písm. a/), ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená (písm. b/) alebo je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne (písm. c/).

8.1. Dovolanie prípustné podľa § 421 ods. 1 C. s. p. možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 C. s. p.). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 C. s. p.). Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a na zistený skutkový stav aplikuje konkrétnu právnu normu. Nesprávne právne posúdenie je chybnou aplikáciou práva na zistený skutkový stav; dochádza k nej vtedy, ak súd nepoužil správny (náležitý) právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

9. Dovolateľ vytýkal súdom nižšej inštancie, že pri svojom rozhodovaní pri formulovaní záveru o nedôvodnosti podanej žaloby nezohľadnili závery vyslovené najvyšším súdom v rozsudku z 27. mája 2008, sp. zn. 2Cdo/109/2007 (ktorý bol vydaný v spore, v ktorom súdy rozhodovali o žalobe o neúčinnosť právneho úkonu podľa § 42a ods. 2 Občianskeho zákonníka), čím je daná prípustnosť dovolania žalobcu podľa § 421 ods. 1 písm. a/ C. s. p.

9.1. Na predmetnom konštatovaní nemení nič ani skutočnosť, že žalobca v texte dovolania uviedol, že prípustnosť jeho mimoriadneho opravného prostriedku má byť daná podľa § 421 ods. 1 písm. c/ C. s. p. Záver o prípustnosti dovolania patrí do výlučnej právomoci odvolacieho súdu (k tomu viď napr. I. ÚS 438/2017 a III. ÚS 474/2017) a prípadné odmietnutie dovolania iba z dôvodu nesprávne označenie písmena uvedeného v ustanovení § 421 ods. 1 C. s. p. (napr. nesprávne uvedené písm. c/ miesto správneho písm. a/) by za splnenia náležitostí dovolania podľa § 428 C. s. p. a za súčasného vymedzenia nesprávneho právneho posúdenia pri vymedzení dovolacieho dôvodu podľa § 432 C. s. p. (obidve tieto podmienky boli v predmetnej veci splnené - pozn. odvolacieho súdu) predstavovalo neprípustné odmietnutie spravodlivosti (obdobne viď aj 3Obdo/11/2019).

10. Skôr než pristúpi dovolací súd k samotnému vyriešeniu nastolenej právnej otázky, považuje za potrebné vysporiadať s niektorými argumentmi žalovaného, ktoré uviedol vo svojom vyjadrení k dovolaniu.

11. Pokiaľ ide o definíciu pojmu „vymáhateľná pohľadávka“, stále sú aktuálne závery z judikátu R 44/2001, ktorého právna veta znie nasledovne: Zákonnému pojmu „vymáhateľná pohľadávka“ zodpovedá taká pohľadávka, ktorú možno úspešne vymáhať pred súdom v základnom konaní.

11.1. Predmetný judikát nebol prekonaný zákonom predpokladaným spôsobom, t. j. do 30. júna 2016 postupom predpokladaným v ustanovení § 8 ods. 3 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a od 1. júla 2016 postupom predpokladaným v ustanovení § 48 Civilného sporového poriadku. V tejto súvislosti len na okraj vo veci rozhodujúci senát odvolacieho súdu poukazuje na to, že predmetnou otázkou sa odmietol vecne zaoberať veľký senát občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu, keď uznesením z 28. apríla 2020, sp. zn. 1VCdo/4/2019 vrátil vec senátu 6 C bez vyriešenia predmetnej právnej otázky.

11.2. Avšak dovolací súd poukazuje na to, že žalobca v čase rozhodovania súdov nižšej inštancie (a dokonca v čase podania žaloby) disponoval nielen vymáhateľnou pohľadávkou, ale pohľadávkou, ktorá bola vykonateľná (t. j. judikovanou pohľadávkou). Tu aj v nadväznosti na neurčité konštatovanie krajského súdu v bodoch 43. a 44. odôvodnenia jeho rozsudku dovolací súd uvádza, že ak v priebehu konania o žalobe na plnenie dlžník zanikne zlúčením a vyhovujúci právoplatný rozsudok je vydaný proti

právnemu nástupcovi pôvodného dlžníka, tento právny nástupca vstupuje do všetkých práv a povinností pôvodného dlžníka. Z uvedeného potom vyplýva, že veriteľ disponuje judikovanou (vykonateľnou) pohľadávkou voči dlžníkovi.

11.3. Navyše dovolací súd poukazuje na to, že ak by aj dlžník zanikol v priebehu konania o plnenie bez právneho nástupcu, nemalo by to vplyv na žalobu veriteľa o neúčinnosť právneho úkonu a na jeho aktívnu legitimáciu v spore (k tomu vid' aj 4Cdo/198/2010). Veriteľ má totiž právo po úspešnom vyslovení neúčinnosti právneho úkonu dlžníka domáhať sa voči osobe, s ktorou alebo v prospech ktorej dlžník daný právny úkon uskutočnil, náhrady toho, čo odporovateľným právnym úkonom ušlo z dlžníkovho majetku (k tomu vid' aj ustanovenie § 42b ods. 4 Občianskeho zákonníka).

11.4. Pokiaľ ide o tvrdenie žalovaného, že v skutočnosti sa jedná a skutkovú otázku, dovolací súd uvádza, že síce sa to tak môže javiť, avšak v skutočnosti ide o otázku výkladu a aplikácie ustanovenia § 42a ods. 2 Občianskeho zákonníka, a teda o právnu otázku.

12. Podľa § 42a ods. 2 Občianskeho zákonníka, odporovať možno právnemu úkonu, ktorý dlžník urobil v posledných troch rokoch v úmysle ukrať svojho veriteľa, ak tento úmysel musel byť druhej strane známy a právnemu úkonu, ktorým bol veriteľ dlžníka ukrátený a ku ktorému došlo v posledných troch rokoch medzi dlžníkom a osobami jemu blízkymi (§ 116 a § 117) alebo ktoré dlžník urobil v uvedenom čase v prospech týchto osôb s výnimkou prípadu, keď druhá strana vtedy dlžníkov úmysel ukrať veriteľa aj pri náležitej starostlivosti nemohla poznať.

13. Dovolací súd zároveň poukazuje na to, že „úmysel dlžníka ukrať odporovateľným právnym úkonom uspokojenie veriteľa je charakteristickým prvkom objektívneho odporového práva a vo vzťahu k záväznému deklarovaniu relatívnej neúčinnosti úkonu predstavuje kritérium zásadného významu. Pri podpornej aplikácii trestnoprávnej terminológie stačí nepriamy úmysel, teda ak dlžník vedel, že svojim úkonom ukracuje uspokojenie veriteľovej pohľadávky a pre prípad, že takýto následok reálne nastane, bol s tým uzročený. Právna úprava v podstate historicky a stabilne rozlišuje medzi ukracujúcimi úkonmi, ktoré dlžník urobil v prospech osoby jemu blízkej a v prospech osoby, ktorá tento status nespĺňa. U tretích osôb zákon 'a priori' predpokladá väčšiu pravdepodobnosť dobromyseľnosti a nadobúdateľovi exekúciou postihnutelného majetku dlžníka poskytuje výrazne vyššiu mieru právnej ochrany, než blízkej osobe dlžníka, u ktorej možno objektívne predpokladať bezprostrednú účasť na fraudóznom správaní sa dlžníka, ako aj efektívnejší spôsob následného vysporiadania v prípade úspešného odporu. Pokiaľ veriteľ odporuje právnemu úkonu dlžníka, je povinný v konaní tvrdiť a preukázať ukracujúci úmysel dlžníka a kumulatívne aj to, že daný úmysel musel byť tretej osobe známy. Ukracujúci úmysel dlžníka sa pritom nemusí bezprostredne vzťahovať na žalobcu a mohol pôvodne smerovať aj k ukráteniu iného dlžníkovho veriteľa, pokiaľ jeho účinky negatívne dopadajú aj na samotného žalujúceho veriteľa. Dlžník navyše nemusí konať výlučne s týmto úmyslom a ukrátenie uspokojenia veriteľovej pohľadávky nemusí byť jediným cieľom odporovateľného právneho úkonu. Stačí vedomosť dlžníka o ukrátení veriteľa; a to aj v prípade, ak odporovateľným právnym úkonom plní dlžník svoju právnu alebo morálnu povinnosť. Keďže odporovateľný právny úkon je pohľadu dotknutého veriteľa cudzím súkromnoprávnym úkonom 'inter partes', je pre neho spravídla unesenie dôkazného bremena vo vzťahu k úmyslu dlžníka, a najmä vo vzťahu k vedomosti tretej osoby o tomto úmysle, procesne obtiažne. Ukracujúci úmysel dlžníka nemôže súd v týchto prípadoch prezumovať, avšak žalobcom tvrdené konanie 'in fraudem creditoris' je povinný dôsledne vyhodnotiť v nadväznosti na vykonané dokazovanie a celkové súvislosti prejednávaneho prípadu“ (k tomu vid' aj Števček, M., Dulak, A., Bajánková, J., Fečík, M., Sedláčko, F., Tomašovič, M. a kol. Občiansky zákonník. Komentár. C. H. Beck: Praha, 2015, s. 322 - 323).

14. Z judikatúry týkajúcej sa žalôb o určenie neúčinnosti právneho úkonu vyplýva, že:

- „Na strane dlžníka musí ísť o úmyselné konanie s cieľom ukrať svojho veriteľa (veriteľov) a súčasne druhej strane odporovateľného právneho úkonu (žalovanému) musí byť úmysel dlžníka odporovaným právnym úkonom ukrať veriteľa známy (žalovaný o tomto úmysle dlžníka v čase, kedy bol právny úkon urobený, vedel alebo musel vedieť). Bremeno tvrdenia a dôkazné bremeno v tomto smere je na veriteľovi (žalobcovi). Treba zdôrazniť, že úmysel dlžníka ukrať svojich veriteľov, ako aj vedomosť druhej strany o tomto úmysle, sú v oboch prípadoch psychickým stavom (podobne ako napr. dobrá

vera). To znamená, že samy o sebe nemôžu byť predmetom dokazovania. Predmetom dokazovania môžu byť len skutočnosti vonkajšieho sveta, prostredníctvom ktorých sa vnútorné presvedčenie subjektu (jeho vnútorné zámery) prejavuje navonok, teda okolnosti, z ktorých možno existenciu tohto úmyslu, či vedomosť o ňom dôvodiť“ (k tomu vid' rozsudok najvyššieho súdu z 27. mája 2008, sp. zn. 2Cdo/109/2007 a obdobne aj rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky z 21. decembra 2000, sp. zn. 21Cdo/2426/1999).

- „Veriteľ je povinný tvrdiť a preukázať, že dlžníkov odporovateľný právny úkon ukracuje uspokojenie jeho vymáhateľnej pohľadávky a súčasne, že žalovanému (druhej strane odporovateľného právneho úkonu) musel byť úmysel dlžníka odporovateľným právnym úkonom ukrátiť veriteľa známy, teda že žalovaný o tomto úmysle dlžníka pri právnom úkone (v čase, kedy bol uskutočnený) vedel alebo musel vedieť“ (k tomu vid' rozsudok najvyššieho súdu z 27. augusta 2019, sp. zn. 4Cdo/149/2018).

15. Dovolací súd zároveň uvádza, že pri rozhodovaní o žalobe o neúčinnosť právneho úkonu je neprípustné, aby rozhodujúce súdy prijali výklad, ktorý by viedol k tomu, že právna ochrana, ktorá je veriteľovi poskytovaná ustanoveniami § 42a § 42b Občianskeho zákonníka, by bola len iluzórna, keďže na jednej strane by formálne mal právnu možnosť brániť sa proti právnym úkonom dlžníka, ktoré znižujú alebo maria uspokojenie jeho pohľadávky, na druhej strane by však nemal reálny prístup k tejto ochrane (k tomu vid' aj 3Obdo/90/2019).

15.1. Osobitne platí, že je neprípustné, aby súdy by vo svojich rozhodnutiach vyslovili záver, ktorý by znamenal zlegalizovanie postupu, ako sa vyhnúť riziku právneho úkonu tým, že by dlžník (ktorý je právnickou osobou) previedol svoj majetok na iný subjekt a ponechal si iba dlhy, a po zamietnutí návrhu na vyhlásenie konkurzu pre nedostatok majetku sa nechal vymazať z obchodného registra. Takýmto spôsobom by de facto došlo k popretiu účelu ustanovenia § 42a ods. 1 Občianskeho zákonníka (k tomu vid' aj 4Cdo/198/2010).

15.2. Z uvedeného tak vyplýva, že súdy pri rozhodovaní o odporovacej žalobe musia zohľadniť, že právnymi úkonmi dlžníka - ktorými došlo k zníženiu jeho majetku - už došlo k poškodeniu veriteľa (k ukráteniu, prípadne až k úplnému zmareniu uspokojenia jeho pohľadávky). Preto je neprípustné, aby súdy pri svojom rozhodovaní postupovali formalisticky a na žalobcu kládli neprímerané (až nesplniteľné) požiadavky popierajúce zmysel ustanovenia § 42a Občianskeho zákonníka na to, aby mohol byť v spore úspešný.

16. Pre rozhodnutie o dovolaní žalobcu je významné poukázať na konštatovanie okresného súdu, podľa ktorého uzavretím odporovaného právneho úkonu došlo k ukráteniu uspokojenia veriteľa (bod 17. odôvodnenia rozsudku súdu prvej inštancie).

16.1. Na druhej strane meritórny dovolací prieskum (ale v podstate aj možnosť dovolateľa rozporovať závery odvolacieho súdu - pozn. dovolacieho súdu) do podstatnej miery sťažuje (ne)odôvodnenie rozhodnutia krajského súdu, keď v zásade jediným bodom, ktoré sa má týkať potvrdenia rozsudku okresného súdu je bod 41. odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu, v ktorom uviedol, že úmysel ukrátiť veriteľa sa predpokladá pri právnych úkonoch, ktorými boli veriteľa dlžníka ukrátení a ku ktorým došlo medzi dlžníkom a blízkymi osobami, alebo ktoré dlžník urobil v prospech týchto osôb. Táto vyvrátená právna domnienka uľahčuje právnu pozíciu veriteľa, hoci aj tu existuje zákonná výnimka. Uvedené neplatí, ak druhá strana (blízka osoba) dlžníkov úmysel ukrátiť veriteľa ani pri náležitej starostlivosti nemohla rozpoznať. Náležitá starostlivosť a schopnosť rozpoznať úmysel dlžníka sú skutkové okolnosti, ktoré treba zisťovať konkrétne, diferencovane a špecificky v každom jednotlivom prípade. Najväčším nedostatkom tohto ustanovenia je to, že sa vzťahuje iba na fyzické osoby. Dovolaciemu súdu pritom nie je zrejmé, či predmetné konštatovanie krajského súdu sa týka celého ustanovenia § 42a ods. 2 Občianskeho zákonníka, alebo len tej časti, z ktorej vyplýva možnosť veriteľa odporovať právnym úkonom dlžníka, ktoré uskutočnil s alebo v prospech blízkej osoby (v rozhodovanom spore však o taký prípad nešlo - pozn. dovolacieho súdu).

16.2. Len pre úplnosť preto dovolací súd konštatuje, že ustanovenie § 42a ods. 2 Občianskeho zákonníka v časti - z ktorej veriteľovi vyplýva právo odporovať právnemu úkonu, ktorý dlžník urobil v posledných troch rokoch v úmysle ukrátiť svojho veriteľa, ak tento úmysel musel byť druhej strane známy - sa týka aj tých právnych úkonov, ktoré dlžník urobil s tretou osobou, ktorá môže byť tak fyzická, ako aj právnická osoba. Opačný výklad by totiž znamenal neprípustné oklieštenie práva veriteľa

domáhať sa ochrany pred ukracujúcimi úkonmi dlžníka.

17. K samotnému ustanoveniu § 42a ods. 2 Občianskeho zákonníka dovolací súd poukazuje na to, že jedinou podmienkou pre vyhovieť žalobe nie je preukázanie toho, že osoba, s ktorou dlžník uskutočnil napadnutý právny úkon, o úmysle dlžníka ukrátiť svojho veriteľa vedela, ako to uviedol vo svojom rozsudku okresný súd.

17.1. Zo znenia predmetného ustanovenia naopak ako podmienka úspešnej odporovateľnosti vyplýva, že tento úmysel musel byť druhej strane známy, a nie že tento úmysel bol druhej strane známy. Z uvedeného legislatívneho pojmu tak vyplývajú dve rôzne situácie, ktoré majú byť zo strany žalujúceho veriteľa preukázané, a to buď:

- že táto osoba o úmysle dlžníka vedela, alebo

- že táto osoba o úmysle dlžníka subjektívne nevedela, ale z objektívneho hľadiska o ňom vedieť musela.

17.2. Pod slovným obratom „tento úmysel musel byť druhej strane známy“ sa rozumie situácia, kedy táto osoba zo svojej viny o úmysle dlžníka nevedela. Druhá strana (t. j. žalovaný) tak zodpovedá za zavinenú nevedomosť o úmysle dlžníka ukrátiť svojho veriteľa. Predmetné pokrýva situácie, kedy táto osoba o úmysle dlžníka ukrátiť svojho veriteľa nevedela, avšak vzhľadom na okolnosti a svoje pomery o ňom vedieť mala a mohla.

17.3. O situáciu, ktorú pokrýva slovný obrat „tento úmysel musel byť druhej strane známy“, sa jedná vtedy, ak by akákoľvek iná osoba v postavení osoby, s ktorou (alebo v prospech ktorej) dlžník napadnutý právny úkon uskutočnil, úmysel dlžníka ukrátiť svojho veriteľa (predovšetkým právnym úkonom, ktorým sa dlžník zbavuje svojho majetku) rozpoznala. Zároveň pri posudzovaní otázky, či úmysel dlžníka ukrátiť svojho veriteľa musel byť druhej strane známy, je nevyhnutné prihliadať, či touto druhou stranou je podnikateľský subjekt, prípadne subjekt s vysokoškolským vzdelaním, u ktorých možno opodstatnene očakávať, že vzhľadom na dosiahnuté vzdelanie alebo profesionálne skúsenosti vedia vyhodnotiť konanie osoby, s ktorou uzatvárajú právny úkon (t. j. dlžníka), a jej skutočný úmysel (prípadne motiváciu).

18. Dovolací súd taktiež poukazuje na to, že úmysel dlžníka ukrátiť svojich veriteľov, ako aj vedomosť druhej strany o tomto úmysle, predstavujú psychický stav osôb uzatvárajúcich právny úkon, ktorý sa sám o sebe nedokazuje. Priamo preukázaný úmysel a vedomosť druhej strany o tomto úmysle by mal súd jedine vtedy, ak by dlžník (v postavení svedka) na pojednávaní uviedol, že odporovateľný právny úkon uskutočnil v úmysle ukrátiť svojho veriteľa a že zároveň o tomto úmysle oboznámil druhú stranu, prípadne ak žalovaný v súdnom konaní uviedol, že o úmysle dlžníka ukrátiť svojho veriteľa vedel. Avšak vzhľadom na charakter konania je zrejmé, že k takejto situácii môže dôjsť len výnimočne, prakticky vôbec. Na druhej strane však súd nemôže dospieť k záveru, že len v takýchto prípadoch - ak nejde o právny úkon dlžníka uskutočnený s blízkou osobou alebo v jej prospech - sú splnené podmienky pre vyhovieť odporovacej žalobe.

18.1. V súdnom spore zaťažuje bremeno tvrdenia a dôkazné bremeno - o úmysle dlžníka ukrátiť svojho veriteľa a o vedomosti druhej strane o tomto úmysle - žalujúceho veriteľa. Dovolací súd však dáva do pozornosti, že pozícia veriteľa pri unesení bremena tvrdenia a dôkazného bremena v súdnom konaní je veľmi obmedzená, keďže odporovateľný právny úkon je pohľadu veriteľa cudzím súkromnoprávnym úkonom [medzi jeho dlžníkom a druhou stranou (žalovaným)]. Z tohto dôvodu je procesne obtiažne, aby veriteľ unesenie dôkazného bremena vo vzťahu k úmyslu dlžníka, a najmä vo vzťahu k (predpokladu) vedomosti tretej osoby o tomto úmysle.

18.2. Je tak zrejmé, že argumentácia žalujúceho veriteľa môže byť postavená v zásade len na nepriamych dôkazoch (a iných nepriamych skutočnostiach), ktoré si tak vyžadujú dôsledné vyhodnotenie zo strany súdu rozhodujúceho ho o žalobe a až po ich relevantnom vyhodnotení môže súd skonštatovať, či veriteľ v konaní preukázal splnenie podmienok podľa § 42a ods. 2 Občianskeho zákonníka, t. j. či uniesol alebo neuniesol dôkazné bremeno. Pre zamietnutie žaloby pre neunesenie dôkazného bremena žalobcom naopak nepostačuje, ak žalovaný iba všeobecne uvedie, že žalobca nepreukázal splnenie podmienok podľa ustanovenia § 42a ods. 2 Občianskeho zákonníka, prípadne že o úmysle dlžníka ukrátiť svojho veriteľa nevedel.

18.3. Splnenie podmienok pre úspešnú odporovateľnosť právneho úkonu podľa ustanovenia § 42a ods. 2 Občianskeho zákonníka možno preukázať napríklad predložením dôkazov o tom, že dlžník sa

napadnutým úkonom zbavil majetku za cenu, ktorá je v hrubom nepomere k jeho skutočnej hodnote, a to vrátane zohľadnenia toho, o aký právny úkon sa jedná. Rovnako tak môže žalujúci veriteľ splnenie zákonných podmienok preukázať aj poukázaním na okolnosti, za ktorých bol napadnutý právny úkon uskutočnený, ak tieto tvrdenia podloží dôkazmi, z ktorých je možné vyvodiť skutočnú motiváciu dlžníka (zbaviť sa majetku a nesplniť svoje záväzky voči veriteľom) ako aj záver, že druhej strane musel byť zrejmy úmysel dlžníka ukrátiť svojho veriteľa, resp. veriteľov.

19. Rovnako tak nemožno vysloviť akúkoľvek pochybnosť o splnení podmienky podľa § 42a ods. 2 Občianskeho zákonníka, že druhá strana musela vedieť o úmysle dlžníka ukrátiť svojho veriteľa, ak dlžník na ňu prevedie (všetky) svoje aktíva či už bezplatne, alebo za zlomok ich reálnej hodnoty. Pri posúdení splnenia tejto podmienky je - ako už bolo uvedené vyššie (viď bod 16.3. vyššie) - irelevantné, či konkrétna osoba, s ktorou dlžník právny úkon uskutočnil, o úmysle dlžníka ukrátiť svojho veriteľa nevedela, podstatné je, či vzhľadom na okolnosti a svoje pomery o tomto úmysle dlžníka vedieť mala a mohla.

19.1. V tejto súvislosti dovolací súd poukazuje na argumentáciu žalobu, ku ktorej doložil aj dôkazy, že dlžník previedol svoje aktíva (časť podniku v podobe nehnuteľností) zmluvou o predaji podniku za 1 000,- eur, hoci reálna (trhová) hodnota len týchto nehnuteľností bola v čase uskutočnenia právneho úkonu najmenej 200-krát vyššia.

20. Taktiež dovolací súd považuje za nevyhnutné uviesť, že v rozhodovanom spore je napadnutým právnym úkonom zmluva o predaji časti podniku. Jedným zo základných pojmových znakov zmluvy o predaji podniku je aj prechod záväzkov z predávajúceho (t. j. z dlžníka) na kupujúceho (t. j. na žalovaného). Na tento pojmový znak nadväzuje základná povinnosť kupujúceho (žalovaného) podľa § 477 ods. 4 Obchodného zákonníka, a to povinnosť bez zbytočného odkladu oznámiť veriteľom prevzatie záväzkov. Z uvedeného tak vyplýva, že pri uzatváraní zmluvy o predaji časti podniku si mal žalovaný ako kupujúci u predávajúceho zistiť, či nemá záväzky voči svojim veriteľom, a či tieto záväzky (prípadne časť z nich) uzavretím zmluvy neprechádzajú zmluvou na neho, resp. či nie sú naplnené predpoklady pre domáhanie sa vyslovenia neúčinnosti zmluvy o predaji (časti) podniku niektorým z veriteľov predávajúceho, ak nedošlo k prechodu záväzku na kupujúceho.

21. Vychádzajúc z vyššie uvedeného dovolací súd uzatvára, že:

I. Zákonná podmienka odporovateľnosti podľa § 42a ods. 2 Občianskeho zákonníka - ak nejde o právny úkon uskutočnený medzi dlžníkom a jemu blízkou osobou - je splnená aj vtedy, ak osoba, s ktorou dlžník odporovateľný právny úkon uskutočnil, o úmysle dlžníka ukrátiť svojho veriteľa nevedela, avšak vzhľadom na okolnosti, za ktorých bol právny úkon uskutočnený, a svoje pomery o tomto úmysle dlžníka vedieť mala a mohla.

II. Pre posúdenie, či žalujúci veriteľ uniesol dôkazné bremeno týkajúce sa jednotlivých zákonných podmienok podľa § 42a ods. 2 Občianskeho zákonníka, je potrebné vychádzať zo skutočnosti, že ide o osobu odlišnú od účastníkov napadnutého právneho úkonu. Veriteľ tak môže svoju argumentáciu o ukracujúcom úmysle dlžníka a skutočnosti, že druhá strana o tomto úmysle vedela alebo musela vedieť, založiť len na nepriamych dôkazoch, ktoré sa týkajú napadnutého právneho úkonu alebo okolností, za ktorých bol právny úkon uzavretý, a ktoré musí súd pri svojom rozhodovaní dôsledne vyhodnotiť. Súd nemôže pri posúdení, či žalobca uniesol alebo neuniesol dôkazné bremeno ohľadom podmienok podľa § 42a ods. 2 Občianskeho zákonníka, vychádzať len z tvrdení žalovaného ako osoby, ktorá mala z odporovateľného právneho úkonu prospech.

22. S poukazom na vyslovené právne závery dovolací súd konštatuje, že dovolateľ opodstatnene vytýkal odvolaciemu súdu (a aj súdu prvej inštancie) nesprávne právne posúdenie veci. Súdny nižšej inštancie nesprávne interpretovali ustanovenie § 42a ods. 2 Občianskeho zákonníka, keď žalobu zamietli z dôvodu, že žalobca neuniesol dôkazné bremeno z dôvodu, že nepreukázal vedomosť žalovaného o úmysle dlžníka ukrátiť uspokojenie žalobcu. Rovnako tak súdy nižšej inštancie nesprávne požadovali preukázanie vedomosti žalovaného o úmysle dlžníka ukrátiť svojho veriteľa (nemusí ísť priamo o žalobcu, ale o ktoréhokoľvek veriteľa dlžníka - pozn. dovolacieho súdu), keď priamo z ustanovenia § 42a ods. 2 Občianskeho zákonníka vyplýva, že konkrétna osoba, s ktorou dlžník napadnutý právny úkon

uskutočnil, nemusí o úmysle dlžníka ukrátiť svojho veriteľa vedieť. Ide o takzvanú zavinenú nevedomosť, keď táto osoba vzhľadom na okolnosti a svoje pomery o ukracujúcom úmysle dlžníka vedieť mala a mohla.

22.1. Konajúce súdy pri svojom rozhodovaní v dôsledku nesprávnej aplikácie ustanovenia § 42a ods. 2 Občianskeho zákonníka nezohľadnili, že vedomosť žalovaného o úmysle dlžníka ukrátiť svojho veriteľa (resp. predpoklad tejto vedomosti pre prípad, že žalovaný zavinený o úmysle dlžníka ukrátiť svojho veriteľa nevedel) je psychickým stavom, ktorý sám osebe nie je predmetom dokazovania, ale bolo povinnosťou súdov nižšej inštancie bolo vyhodnotiť tvrdenia žalobcu a ním predložené dôkazy v nadväznosti na to, či závery, ktoré z nich vyplývajú, nepreukazujú, že žalovaný ako podnikateľský subjekt musel o úmysle dlžníka ukrátiť svojho veriteľa vedieť (viď bod 16.3. vyššie), a to osobitne s prihliadnutím na povahu odporovateľného právneho úkonu - zmluvy o predaji časti podniku (viď bod 19. vyššie).

22.2. Záver súdov nižšej inštancie o tom - že žalobca neunesol dôkazné bremeno o vedomosti žalovaného o úmysle dlžníka ukrátiť svojho veriteľa, ktorý nezohľadňuje znenie (a účel) ustanovenia § 42a ods. 2 Občianskeho zákonníka - preto považuje dovolací súd (ak nie za vyslovene nesprávny) minimálne za predčasný.

23. V tejto súvislosti pozornosti dovolacieho súdu neušlo, že konajúce súdy sa vôbec nevysporiadali s tvrdeniami žalobcu a ním predloženými dôkazmi a bez ich akéhokolvek vyhodnotenia skonštatovali, že žalobca neunesol dôkazné bremeno.

23.1. Takýto postup je podľa dovolacieho súdu nesprávny, keďže záver o tom, že strana sporu neunesla dôkazné bremeno, možno podľa ustálenej judikatúry uskutočniť až po vykonaní všetkých dôkazných prostriedkov, ktoré strana označila k preukázaniu svojich tvrdení. Z dôvodu neunesenia dôkazného bremena možno rozhodnúť v neprospech strany len vtedy, ak zhodnotenie dôkazov, ktoré boli v konaní vykonané, neumožňuje súdu prijať záver ani o pravdivosti tvrdenia strany a ani o tom, že by bolo nepravdivé (k tomu viď rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky z 20. apríla 2017, sp. zn. 21Cdo/904/2016).

24. Vzhľadom na to, že dovolateľ dôvodne namietal nesprávne právne posúdenie veci odvolacím súdom, najvyšší súd žalobcom napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil (§ 449 ods. 1 C.s.p.).

24.1. Keďže dôvody, pre ktoré bol zrušený rozsudok odvolacieho súdu, sa vzťahujú aj na rozsudok súdu prvej inštancie a v prípade zrušenia výlučne rozsudku odvolacieho súdu by vzhľadom na nesprávnosť (a predovšetkým predčasnosť) právnych záverov súdu prvej inštancie bol odvolací súd povinný rozsudok súdu prvej inštancie zrušiť, dovolací súd aj s prihliadnutím na zásadu hospodárnosti a rýchlosti konania (čl. 17 Základných princípov Civilného sporového poriadku) konštatuje, že nápravu nemožno dosiahnuť iba zrušením rozhodnutia odvolacieho súdu. Preto dovolací súd zrušil aj rozsudok súdu prvej inštancie a jeho opravné uznesenie (§ 449 ods. 2 C.s.p.) a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie a nové rozhodnutie (§ 450 C.s.p.).

25. Dovolací súd zrušil aj uznesenie súdu prvej inštancie, ktorým rozhodol o výške trov konania, keďže v danom prípade nebol viazaný rozsahom podaného mimoriadneho opravného prostriedku s poukazom na ustanovenie § 439 písm. a/ C. s. p. V prípade závislosti výrokov môže dovolací súd prejednať aj závislý výrok bez toho, aby bol dovolateľom napadnutý. Judikatúra najvyššieho súdu (R 73/2004) sa ustálila na tom, že závislým výrokom môže byť nielen dovolaním nedotknutý výrok tvoriaci súčasť napadnutého rozhodnutia, ale aj výrok, ktorý je obsahom iného, samostatného rozhodnutia v danej veci.

25.1. Výdanie uznesenia o výške trov konania bolo jednostranne závislé od existencie rozhodnutia vo veci samej. Zrušením rozsudku odvolacieho súdu a rozsudku okresného súdu uznesenie o výške trov konania ako závislé rozhodnutie stratilo svoj podklad. Bez nadväznosti na predchádzajúce (zrušené) rozhodnutie vo veci samej by zostalo uznesenie o výške trov konania osamotené, strácalo by rozumný zmysel a odporovalo by to princípu právnej istoty (obdobne aj I. ÚS 549/2015, 1Cdo/36/2011, 6Cdo/201/2012 a 2MObdoV/4/2012).

26. V ďalšom konaní sú súdy nižšej inštancie (súd prvej inštancie a odvolací súd) viazané právnym

názorom dovolacieho súdu vysloveným v tomto uznesení (§ 455 C.s.p.).

27. V novom rozhodnutí rozhodne súd prvej inštancie znova aj o trovách pôvodného konania (prvoinštančného aj odvolacieho konania), ako aj o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 C.s.p.).

28. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.